
NON SIBI SED MUNDO

ЖИТИ В СВІТІ

Михайла Йосиповича Ядренка знав весь майже Київ, не тільки математичний світ. Знали його багато поколінь школярів і студентів по всій Україні — більше двадцяти років діяла Республіканська заочна фізико-математична школа. Раз на тиждень, саме в четвер о четвертій пополудні учні школи вмикали свої телевізори і слухали лекції провідних учених з математики та фізики, розв'язували контрольні роботи і надсилали їх для перевірки. Відбувалися — також заочно — математична та фізична олімпіади. У таборі на Десні проводились літні школи. Видавництво «Вища школа» видавало серію книжок «Бібліотечка фізико-математичної школи». Не для одного юнака саме так розпочиналася дорога у велику науку...

Змінювались часи, суспільство збайдужіло до науки, і от одного разу Михайло Йосипович написав на чистому аркуші: *«існує серйозна загроза занепаду всієї системи шкільної освіти»*. Стояло передпомаранжеве літо, останнє літо його життя...

З відходом професора Ядренка закінчилася велика епоха особливого учительства і учнівства, велика школа, яка любовно плекалася впродовж більш як півстоліття. Розпочинав цю добру справу і надав їй розмаху Микола Миколайович Боголюбов. Михайло Ядренко ще другокурсником прилучився до неї, почав викладати геометрію для недільного математичного гуртка дев'ятикласників при університеті. З самого початку він розумів, що це надто важлива справа. Сам виходець з села з такою промовистою назвою — Дрімалівка — Михайло Йосипович не те що підозрював, він напевне знав, що в кожному подібному селі виколисується талант. І чи він розквітне, той дар, чи змарнується, залежить великою мірою від випадку, від того, далеко чи близько школа, які в тій школі вчителі... Вся праця Михайла Йосиповича була спрямована на пошук талантів та плекання їх. Мало хто вмів це робити, як він умів. Або, може, й ніхто. Він начебто щодня чекав на невідкритий дар, боявся проминути його ненароком.

З досвіду знав, як багато важить друковане слово, тоненький науково-популярний журнал може враз полонити дитячу уяву й повести в дивовижний світ найцікавішої з ігор, в якій не програє ніхто, а особливо допитливий та кмітливий має нагоду бути щедро винагородженим. Великими зусиллями він таки досягає своєї давньої мети-мрії — створює *Український математичний журнал для школярів* і так окреслює його місію: *«Основне завдання журналу «У світі математики» у розвитку творчих здібностей читачів, пошуку і підтримці талановитих учнів. Ми публікуємо нові теми для самостійних досліджень, нові задачі для самостійного розв'язання, інформації про математичні змагання і олімпіади»* ...

Пробує пояснити, який зиск напевне матиме суспільство, підтримавши ці наміри:

«Редакційна колегія журналу прагне продовжувати кращі традиції «Журнала елементарної математики», заснованого в 1884 році професором Київського університету В.П.Єрмаковим (журнал виходив до 1917 року і був єдиним в Російській імперії науково-популярним математичним журналом). На обкладинці кожного випуску журналу (а він виходив 10 разів на рік у вигляді тонень-

---

МАТЕМАТИКИ

ких зошитів) було написано: «Рекомендовано Министерством просвещения для библиотек гимназий и реальных училищ». В.П.Єрмаков, зокрема, пропонував читачам проблеми для самостійних досліджень; в одному з номерів журналу в 1885 році було опубліковано наукове дослідження гімназиста з Прилук Георгія Вороного. Нині Георгій Вороний вважається одним з найвидатніших математиків ХХ сторіччя (він помер в 1908 році, але його роботи мають надзвичайно резонансний характер)»...

Михайло Йосипович сподівається спокусити своєю підказкою українське міністерство: от, мовляв, які перспективи перед вами, от яким потужним може бути імпульс від розчерку вашого пера... Марна справа. Наш чиновник на таке навряд щоб прикупився. «Надання грифу (рекомендації для дитячих та шкільних бібліотек — ред.) науково-популярним журналам не передбачено». «Надання фінансової підтримки періодичним виданням чинним законодавством не передбачено». Такі убивчо лаконічні відповіді отримував Михайло Ядренко на свої пропозиції. Й печально констатував, що журнали не мають державної підтримки, не доходять до учнів, учителів, шкільних та дитячих бібліотек; при обмеженій кількості передплатників ледь-ледь животіють. Міністерство освіти та науки не надає жодної ні фінансової, ні моральної підтримки науково-популярним журналам (єдиним винятком з цього був нетривалий відрізок часу, коли заступником міністра працював академік Я.С.Яцків).

Михайлові Йосиповичу не дає спокою думка про те, що з нашою освітою біда. Він глибоко й гірко відчуває, до чого це може призвести, які втрати при цьому немінучі. «У далекому 1924 році чотирнадцятирічний Коля Боголюбов був зарахований до аспірантури, — пише він. — Єдиним документом про освіту у нього була довідка про закінчення семирічки в селі Велика Круча. Через чотири роки в 1928 році робота Миколи Боголюбова була відзначена на конкурсі в Італії, а через шість років Микола Боголюбов став одним з перших в Україні докторів фізико-математичних наук.

Чи можливе таке в Україні нині, через 60 років? Думаю, що ні. Система освіти стала такою бюрократизованою, що навіть допуск талановитого учня до участі в олімпіаді стає надзвичайно складною проблемою».

Назва останньої його статті в Журналі звучала, як запитання — Чи загрожує Україні повна деградація шкільної математичної освіти? Відповідь — така небезпека реальна.

В університеті імені Тараса Шевченка є тепер меморіальна аудиторія професора Ядренка. Справді, де ще природніше зберігати пам'ять про нього? Саме про нього. Хіба що в діях, у щоденній роботі, в момент вибору свого рішення, своєї дороги...

Олена Сергієнко